DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ

10. SINIF

YAZILIYA HAZIRLIK

1. DÖNEM - 1. ORTAK YAZILI · SENARYO 2

TYMM 2026-2027

Hazırlayan: **Murat Altun**

Bu sorular Claude tarafından hazırlanmıştır.

1. Aşağıdaki durumlarda başvurulan bilgi kaynaklarını tespit ederek boş bırakılan alana yazınız. Bilgi kaynağı sadık haber ise türünü (haberiresul veya mütevatir haber), öznel bir bilgi kaynağı ise bunu da belirtiniz. (10 puan)

Durum	Bilgi Kaynağı
a) Selin, ramazan ayında oruç tutmanın Müslümanlara farz kılındığını Kur'an-ı Kerim'den öğrenir.	.....
b) Emir, Malazgirt Meydan Muharebesi'nin 1071 yılında yapıldığını farklı dönemlerde yazılmış pek çok tarih kaynağından ve nesilden nesile kesintisiz aktarılan anlatımlardan aynı içerikle öğrenir.	.....
c) Deniz, bahçedeki gül fidanının dallarına dokunduğunda dalların dikenli olduğunu fark eder.	.....
ç) Mert, "Bütün kareler dikdörtgendir. Bu şekil bir karedir. O hâlde bu şekil de bir dikdörtgendir." sonucuna ulaşır.	.....
d) Buse, bir sabah içine doğan bir hisle uzun zamandır görüşmediği bir arkadaşını arar; ancak bu hissin doğruluğunu başka bir yolla teyit edemez.	.....

2. Zeynep, yaz tatilinde ailesiyle birlikte ilk kez gittikleri bir yayla evinde kalmaktadır. Öğle namazını kılmak isteyen Zeynep kıble yönünü bilmemektedir. Namazda kıbleye yönelmenin gerekli olduğunu Kur'an-ı Kerim'den ve Hz. Peygamber'in uygulamalarından öğrendiğini hatırlar. Telefonundaki pusula uygulamasını açar ancak telefonu demir sobanın yanında tuttuğunda okun sürekli farklı yönleri gösterdiğini görür. Demir ve mıknatısların pusulayı etkileyebileceğini daha önce fen derslerinde öğrenmiş olan Zeynep, sobadan uzaklaşır ve ölçümü tekrarlar. Ardından pencereden öğle vaktindeki güneşin konumunu gözlemleyerek pusulanın gösterdiği yönle karşılaştırır. Elde ettiği bilgilerin birbiriyle tutarlı olduğunu görünce kıble yönünden emin olur ve namazını kılar.

Zeynep'in kıble yönünü belirleme sürecinde sadık haber, salim duyular ve selim aklın rolünü açıklayınız. Bu kaynakların doğru bilgiye ve doğru davranışa ulaşmada birbirini nasıl tamamladığını değerlendiriniz. (20 puan)

3. Okulun bilim şenliğinde düzenlenen gökyüzü gözlemi etkinliğinde öğrenciler teleskopla Ay'ı ve bazı gezegenleri inceledi. Etkinliğin ardından din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeni, öğrencilerden Allah-âlem ilişkisi hakkında merak ettikleri soruları sınıftaki soru kutusuna atmalarını ve her sorunun cevabını İslam'ın temel kaynaklarından araştırmalarını istedi. Kutudan çıkan üç soru ve öğrencilerin araştırmalarında ulaştıkları ayetler aşağıda verilmiştir.

Öğrenci	Soru	Araştırmada Ulaşılan Ayet
Elif	Evren bir kez yaratıldıktan sonra kendi hâline mi bırakıldı?	I. "Göklerde ve yerde bulunanların hepsi O'ndan ister (O'na muhtaçtır). O her an yaratma hâlindedir." (Rahman suresi 29. ayet)
Can	Gezegenler ve diğer gök cisimleri neden hep belirli bir düzen ve ölçüyle hareket ediyor?	II. "… Allah'ın yasalarında asla bir değişme bulamazsın; Allah'ın yasalarında asla bir sapma da bulamazsın." (Fatır suresi 43. ayet)
Ayşe	Göklerin ve yerin gerçek sahibi kimdir, bütün canlıların rızkını kim verir?	III. "Göklerin ve yerin anahtarları O'nundur. Rızkı dilediğine bol verir, dilediğine de kısar. Çünkü O her şeyi bilmektedir." (Şura suresi 12. ayet)

Tablodaki ayetlerin her birinin, ilgili öğrencinin sorusuna Allah-âlem ilişkisinin hangi yönüyle cevap verdiğini açıklayınız. Ardından bu ayetlerden hareketle Allah (cc) ile âlem arasındaki ilişkiye dair bir çıkarımda bulununuz. (15 puan)

4. Kerem, sınıfıyla birlikte gittiği bilim merkezinde önce mikroskopla bir damla göl suyunda yüzen tek hücreli canlıları, ardından teleskopla Ay yüzeyindeki kraterleri inceledi. Rehber, "Bugün çıplak gözle göremediğiniz pek çok varlığı araçlar sayesinde gördünüz." dedi. Kerem ise "Peki hiçbir araçla göremeyeceğimiz, yalnızca bize bildirildiği için varlığından haberdar olduğumuz varlıklar da var mı?" diye düşündü. Akşam ders kitabını karıştırırken şu ayetle karşılaştı:

"Gaybın anahtarları Allah'ın yanındadır; onları O'ndan başkası bilmez. O, karada ve denizde ne varsa bilir; O'nun bilgisi dışında bir yaprak bile düşmez..." (Enam suresi 59. ayet)

Kerem'in bilim merkezinde incelediği varlıklar ile sorusunda kastettiği varlıkları âlemin bölümleri ve bu varlıklarla ilgili bilginin kaynağı bakımından karşılaştırınız (Kerem'in sorusunda kastettiği varlıklara iki örnek veriniz). Ardından ayette Allah (cc) ile âlem arasındaki ilişkinin hangi yönüne vurgu yapıldığını açıklayınız. (15 puan)

5. Defne, ailesinin mesajlaşma grubunda "Bu bitki çayını içen hiçbir hastalığa yakalanmaz, hemen herkese gönderin!" başlıklı bir mesaj görür. Mesajda herhangi bir kaynak belirtilmemiştir. Mesajı hemen başka gruplara iletmek isteyen kuzenine Defne, önce bilginin doğruluğunu araştırmaları gerektiğini söyler. Güvenilir sağlık kaynaklarını inceleyerek iddianın bilimsel bir dayanağının bulunmadığını öğrenir ve bunu gruptakilerle nazik bir dille paylaşır. Aynı günün akşamında ise kendisinin de saatlerce amaçsızca kısa videolar izlediğini fark eder ve "Gözümü, kulağımı ve zihnimi bana hiçbir faydası olmayan şeylerle yoruyorum." diye düşünür.

- "Hakkında kesin bilgi sahibi olmadığın şeyin peşine düşme. Çünkü kulak, göz ve kalp, bunların hepsi ondan sorumludur." (İsra suresi 36. ayet)
- "De ki: 'O, sizi yaratan ve size kulaklar, gözler ve kalpler verendir. Ne kadar da az şükrediyorsunuz!'" (Mülk suresi 23. ayet)

Bu ayetlere ve parçaya göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

5.1. Defne'nin aile grubundaki mesaj karşısında takındığı tutumu İsra suresinin 36. ayetinde verilen mesajlar açısından çözümleyiniz. (8 puan)

5.2. Ayetlerde geçen birer kavramı ve birer konuyu aşağıdaki tabloya yazınız. (4 puan)

	İsra Suresi 36. Ayet	Mülk Suresi 23. Ayet
Kavram	.....	.....
Konu	.....	.....

5.3. Defne'nin akşam fark ettiği durumu Mülk suresinin 23. ayeti bağlamında değerlendiriniz. "Nimet", "şükür" ve "sorumluluk" kavramlarını birbiriyle ilişkilendirerek açıklayınız. (8 puan)

6. Ece, bir hafta boyunca çevresinde fark ettiği değişimleri gözlem günlüğüne not etti:

- Pazartesi: Balkondaki saksıya ektiğim fasulye tohumu filizlendi. Birkaç gün önce toprağın altında küçük bir tohumdan ibaretti.
- Çarşamba: Dedemin yıllar önce yaptırdığı ahşap evin pencere çerçeveleri yıpranmış, boyaları dökülmüş.
- Cuma: Bebekliğimden kalan fotoğraflara baktım. Boyum, yüzüm ve sesim tamamen değişmiş.
- Pazar: Kışın kurumuş gibi görünen ağaçlar bahar gelince yaprak açmaya başlamış.

"Acaba onlar herhangi bir yaratıcı olmadan mı yaratıldılar? Yoksa kendileri mi yaratıcıdırlar?" (Tur suresi 35. ayet)

6.1. Ece'nin gözlemlerindeki varlıklar arasında ortak olan örüntü nedir? Bu örüntüden hareketle varlıklar hakkında nasıl bir genelleme yapılabilir? Yazınız. (8 puan)

6.2. Ulaştığınız genellemeyi Allah'ın (cc) varlığının delillerinden hangisiyle ilişkilendirirsiniz? Tur suresinin 35. ayetinden de yararlanarak açıklayınız. (12 puan)

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE BECERİLER

SORU NO	ÖĞRENME ÇIKTISI	BECERİLER
1	DKAB.10.1.1. İslam'da bilginin yerini ve kaynaklarını çözümleyebilme	KB2.4. Çözümleme
2	DKAB.10.1.1. İslam'da bilginin yerini ve kaynaklarını çözümleyebilme	KB2.4. Çözümleme
3	DKAB.10.1.2. Allah-âlem ilişkisini müşahede edebilme	DAB4. Tefekkür (DAB4.1. Müşahede Etme)
4	DKAB.10.1.2. Allah-âlem ilişkisini müşahede edebilme	DAB4. Tefekkür (DAB4.1. Müşahede Etme)
5	DKAB.10.1.3. İsra suresinin 36 ve Mülk suresinin 23. ayetlerinin mesajlarını anlamak için Kur'an-ı Kerim meallerine başvurabilme	DAB1. Temel Kaynakları Kullanma (DAB1.1. Kur'an-ı Kerim Meallerine Başvurma)
6	DKAB.10.2.1. Allah'ın (cc) varlığının delillerini müşahede edebilme	DAB4. Tefekkür (DAB4.1. Müşahede Etme)

PUANLAMA TABLOSU						
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**TOPLAM**
10	*20*	*15*	*15*	*20*	*20*	***100***

ÇÖZÜMLER

1. **Doğru cevap:** Her doğru madde için iki puan verilir (2+2+2+2+2). a) Sadık haber, haberiresul (vahiy) **(2 puan)**. b) Sadık haber, mütevatir haber **(2 puan)**. c) Salim duyular **(2 puan)**. ç) Selim akıl **(2 puan)**. d) Öznel bilgi kaynağı (sezgi veya ilham) **(2 puan)**. a ve b maddelerinde yalnızca "sadık haber" yazılıp türü belirtilmemişse bir puan verilir. Cevap kısmı boş bırakılırsa ya da yanlış kaynak yazılırsa puan verilmez.

   Örnek doğru cevap: a) Sadık haber (haberiresul/vahiy) b) Sadık haber (mütevatir haber) c) Salim duyular ç) Selim akıl d) Öznel bilgi kaynağı (sezgi/ilham)

   Yanlış cevap: a maddesine "selim akıl" veya "mütevatir haber"; b maddesine "haberiresul/vahiy" veya "salim duyular"; c maddesine "selim akıl"; ç maddesine "salim duyular"; d maddesine "sadık haber", "selim akıl" ya da "nesnel bilgi kaynağı" yazılması yanlıştır.

2. **Doğru cevap:** Dört ölçütün her biri beşer puandır (5+5+5+5).

   - Sadık haber: Namazda kıbleye yönelmenin gerekli olduğu bilgisini Kur'an-ı Kerim'den (haberiresul/vahiy) ve Hz. Peygamber'in uygulamalarından öğrendiği; bu bilginin ibadetin dayanağı olan kesin ve bağlayıcı bilgi olduğu belirtilmişse **(5 puan)**.
   - Salim duyular: Pusula okunu ve güneşin konumunu görerek gözlem yaptığı; ancak sobanın yanında elde edilen verinin yanıltıcı olabileceği, duyularla ve araçlarla elde edilen bilginin sınırlı olduğu belirtilmişse **(5 puan)**.
   - Selim akıl: Ölçümler arasındaki tutarsızlığı fark ettiği, sobanın pusulayı etkilediği sonucunu çıkararak ölçümü tekrarladığı, farklı verileri karşılaştırıp değerlendirerek doğru sonuca ulaştığı; aklın duyulardan gelen bilgiyi denetlediği belirtilmişse **(5 puan)**.
   - Tamamlayıcılık: Sadık haberin neyin yapılması gerektiğini bildirdiği, salim duyuların veri topladığı, selim aklın bu verileri değerlendirip doğru uygulamaya dönüştürdüğü; kaynaklardan biri eksik kaldığında doğru bilgiye ulaşılamayacağı ve doğru bilginin ibadetin doğru yapılmasını (doğru davranışı) sağladığı ilişkilendirilmişse **(5 puan)**.

   Cevap kısmı boş bırakılırsa ya da konuyla ilgisi olmayan açıklamalar yapılırsa puan verilmez.

   Örnek doğru cevap: Zeynep namazda kıbleye yönelmesi gerektiğini Kur'an-ı Kerim'den ve Hz. Peygamber'in uygulamalarından, yani sadık haberden öğrenmiştir. Bu bilgi ona ne yapması gerektiğini kesin olarak bildirir. Kıblenin hangi tarafta olduğunu bulmak için ise salim duyularını kullanmış, pusulanın okunu ve güneşin konumunu gözlemlemiştir. Ancak sobanın yanında pusulanın farklı yönler göstermesi duyularla ve araçlarla elde edilen bilginin her zaman güvenilir olmayabileceğini göstermiştir. Zeynep selim aklıyla bu tutarsızlığı fark etmiş, sebebini düşünerek ölçümü tekrarlamış ve farklı bilgileri karşılaştırarak doğru yönü belirlemiştir. Böylece sadık haber amacı ve ölçüyü, salim duyular veriyi, selim akıl ise değerlendirmeyi sağlamıştır. Bu kaynaklar birbirini tamamladığı için Zeynep doğru bilgiye ulaşmış ve ibadetini doğru şekilde yerine getirmiştir.

   Yanlış cevap: Bilgi kaynaklarının yalnızca adlarının sayılması, kaynakların rollerinin birbirine karıştırılması (ör. pusula ölçümünün sadık haber, kıbleye yönelme emrinin selim akıl olarak açıklanması) ya da kaynakların birbirinden bağımsız ve birinin tek başına yeterli olduğunun ileri sürülmesi yanlış kabul edilir.

3. **Doğru cevap:** Her ayetin vurguladığı yönün doğru açıklanması üçer puandır (3+3+3); ayetlerin ilgili sorularla anlamlı ve tutarlı biçimde ilişkilendirilmesi üç puan, ayetlerden hareketle Allah-âlem ilişkisine dair bütüncül bir çıkarım yapılması üç puandır (9+3+3).

- I. ayet (Elif'in sorusu): Allah'ın (cc) yaratması süreklidir, âlem kendi hâline bırakılmamıştır; göklerde ve yerde bulunan her şey O'na muhtaçtır **(3 puan)**.
- II. ayet (Can'ın sorusu): Allah'ın (cc) âleme koyduğu değişmez yasalar vardır; gök cisimleri bu yasalar çerçevesinde düzen ve ölçüyle hareket eder, varlıklar bu kuralların dışına çıkamaz **(3 puan)**.
- III. ayet (Ayşe'nin sorusu): Göklerin ve yerin hükümranlığı, tasarrufu Allah'a (cc) aittir; bütün canlıların rızkını veren O'dur ve O her şeyi bilir **(3 puan)**.
- Ayetler soruların cevabı olarak kullanılmış ve aralarında anlamlı bir bağ kurulmuşsa **(3 puan)**.
- Allah'ın (cc) âlemi yarattığı, ilmi ve kudretiyle sürekli idare ettiği, âlemin varlığını sürdürmek için O'na muhtaç olduğu şeklinde bütüncül bir çıkarım yapılmışsa **(3 puan)**.

İfade farklılıkları olsa da anlam doğruysa puan verilir. Cevap kısmı boş bırakılırsa ya da yanlış açıklama yapılırsa puan verilmez.

Örnek doğru cevap: Rahman suresinin 29. ayeti Elif'in sorusuna, Allah'ın (cc) her an yaratma hâlinde olduğunu ve göklerde ve yerde bulunan her şeyin O'na muhtaç olduğunu bildirerek cevap verir; yani evren yaratıldıktan sonra kendi hâline bırakılmamıştır. Fatır suresinin 43. ayeti Can'ın sorusuna, Allah'ın (cc) âleme değişmeyen yasalar koyduğunu bildirerek cevap verir; gök cisimlerinin düzenli hareketi bu yasaların sonucudur. Şura suresinin 12. ayeti ise Ayşe'nin sorusuna, göklerin ve yerin anahtarlarının Allah'a (cc) ait olduğunu, rızkı verenin O olduğunu ve O'nun her şeyi bildiğini belirterek cevap verir. Bu ayetlerden, Allah'ın (cc) âlemi yaratıp bırakmadığı, ilmi, kudreti ve koyduğu yasalarla âlemi sürekli idare ettiği, âlemin ise varlığını sürdürebilmek için her an O'na muhtaç olduğu sonucuna ulaşılır.

Yanlış cevap: Âlemin yaratıldıktan sonra kendi kendine işlediğinin, gök cisimlerinin düzeninin tesadüfen oluştuğunun ya da Allah'ın (cc) yalnızca ilk yaratmayı yapıp âlemle ilişkisini kestiğinin ifade edilmesi; ayetlerin sorularla ilişkilendirilmeden yalnızca tekrar edilmesi yanlış kabul edilir.

4. **Doğru cevap:** Üç ölçütün her biri beşer puandır (5+5+5).

- Kerem'in mikroskop ve teleskopla incelediği tek hücreli canlıların ve Ay'ın şehadet âlemine ait olduğu, bu varlıkların araç yardımıyla da olsa duyularla algılanabildiği ve bunlarla ilgili bilginin salim duyular ve selim akılla elde edildiği belirtilmişse **(5 puan)**. Yalnızca "şehadet âlemi" yazılıp gerekçe belirtilmemişse iki puan verilir.
- Kerem'in kastettiği varlıkların gayb âlemine ait olduğu, bu âlemin akıl ve duyularla algılanamayan varlıklardan oluştuğu açıklanıp iki örnek verilmişse (melek, cennet, cehennem, ahiret hayatı, ruh vb.) üç puan; bu varlıklarla ilgili bilginin kaynağının sadık haber (vahiy) olduğu belirtilmişse iki puan verilir (3+2 puan).
- Ayette Allah'ın (cc) bilgisinin hem gaybı hem şehadet âlemini kuşattığı, gaybı O'ndan başkasının bilemeyeceği, karada ve denizde olan her şeyi bildiği ve âlemde O'nun bilgisi dışında hiçbir şeyin gerçekleşmediği vurgusu açıklanmışsa **(5 puan)**.

Cevap kısmı boş bırakılırsa ya da yanlış açıklama yapılırsa puan verilmez.

Örnek doğru cevap: Kerem'in mikroskopla incelediği tek hücreli canlılar ve teleskopla incelediği Ay, şehadet âlemine aittir. Çünkü bu varlıklar çıplak gözle görülemese de araçlar yardımıyla duyularla algılanabilir; onlarla ilgili bilgiye salim duyular ve selim akılla ulaşılır. Kerem'in sorusunda kastettiği varlıklar ise gayb âlemine aittir. Melekler ve cennet gibi bu varlıklar akıl ve duyularla algılanamaz; onlar hakkındaki bilgimizin kaynağı sadık haberdir, yani vahiydir. Enam suresinin 59. ayeti, Allah'ın (cc) bilgisinin gaybı da görünen âlemi de kuşattığını, gaybı O'ndan başkasının bilmediğini ve O'nun bilgisi dışında bir yaprağın bile düşmediğini bildirir. Bu da Allah (cc) ile âlem arasındaki ilişkinin O'nun her şeyi kuşatan ilmi yönüne vurgu yapar.

Yanlış cevap: Mikroskopla görülen canlıların çıplak gözle görülmedikleri için gayb âlemine ait olduğunun söylenmesi, gayb âlemine ait varlıklar hakkında bilgiye deney ve gözlemle ulaşılabileceğinin ileri sürülmesi ya da ayetin yalnızca "Allah her şeyi bilir." cümlesiyle âlemle ilişkilendirilmeden tekrar edilmesi yanlış kabul edilir.

5. **Doğru cevap (5.1):** İki ölçütün her biri dört puandır (4+4).

- Ayette kesin bilgi sahibi olunmayan şeyin peşine düşülmemesinin istendiği; Defne'nin kaynağı belirsiz ve doğrulanmamış bilgiyi kabul edip yaymak yerine doğruluğunu araştırmasının bu mesaja uygun olduğu açıklanmışsa **(4 puan)**.
- Ayette kulak, göz ve kalbin (bilgi edinme araçlarının) ve bunlarla elde edilen bilgilerin kullanımından insanın sorumlu olduğunun bildirildiği; doğrulanmamış bir bilgiyi başkalarına iletmenin de sorumluluk doğurduğu ve Defne'nin güvenilir kaynaklara başvurup sonucu gruptakilerle paylaşmasının bu sorumluluğun gereği olduğu açıklanmışsa **(4 puan)**.

Cevap kısmı boş bırakılırsa ya da yanlış açıklama yapılırsa puan verilmez.

Örnek doğru cevap (5.1): İsra suresinin 36. ayetinde kişinin hakkında kesin bilgi sahibi olmadığı şeyin peşine düşmemesi istenmektedir. Defne, kaynağı belirsiz mesaja hemen inanmamış ve onu yaymak yerine doğruluğunu araştırmıştır. Ayette ayrıca kulak, göz ve kalbin bunlarla edinilen bilgilerden sorumlu olduğu bildirilir. Yanlış bir bilgiyi başkalarına iletmek insanları yanıltabileceği için sorumluluk gerektirir. Defne güvenilir kaynaklara başvurarak ve öğrendiklerini nazikçe paylaşarak göz, kulak ve aklını sorumluluk bilinciyle kullanmıştır.

Yanlış cevap (5.1): Defne'nin mesajı araştırmadan iletmesi gerektiğinin, duyulan her habere hemen inanılması gerektiğinin ya da hiçbir habere asla inanılmaması gerektiğinin ifade edilmesi yanlış kabul edilir.

Doğru cevap (5.2): Her doğru hücre bir puandır (1+1+1+1).

- İsra suresi 36. ayet: Kavram (kesin bilgi, sorumluluk, kulak-göz-kalp kavramlarından biri) **(1 puan)**; Konu (bilgiye dayanmayan söz ve davranışlardan kaçınma ya da duyularla elde edilen bilgilerden sorumluluk) **(1 puan)**.
- Mülk suresi 23. ayet: Kavram (nimet, şükür, yaratma, kulak-göz-kalp kavramlarından biri) **(1 puan)**; Konu (Allah'ın (cc) insana bilgi edinme nimetleri olarak kulak, göz ve kalp vermesi ya da verilen nimetlere şükretme) **(1 puan)**.

Cevap kısmı boş bırakılırsa ya da ayetle ilgisi olmayan ifadeler yazılırsa puan verilmez.

Örnek doğru cevap (5.2): İsra suresi 36. ayet: Kavram: Sorumluluk; Konu: Hakkında kesin bilgi sahibi olunmayan şeyin peşine düşmeme. Mülk suresi 23. ayet: Kavram: Şükür; Konu: Allah'ın (cc) insana kulak, göz ve kalp nimetlerini vermesi.

Yanlış cevap (5.2): Kavram ve konuların ayetler arasında yer değiştirilerek yazılması (ör. "şükür" kavramının İsra suresi 36. ayete, "kesin bilgi" kavramının Mülk suresi 23. ayete yazılması) ya da ayetlerle ilgisi olmayan kavramların yazılması yanlış kabul edilir.

Doğru cevap (5.3): Üç ölçüt toplam sekiz puandır (2+3+3).

- Kulak, göz ve kalbin Allah'ın (cc) insana verdiği, bilgi edinmeyi sağlayan nimetler olduğu belirtilmişse **(2 puan)**.
- Şükrün yalnızca dille olmadığı, nimeti veriliş amacına uygun kullanmakla yerine getirildiği (her nimetin şükrünün kendi cinsiyle yapıldığı) açıklanmışsa **(3 puan)**.
- Nimetlerin emanet olduğu ve insanın bunları kullanmaktan sorumlu olduğu; bu nimetleri faydasız şeylerle tüketmenin sorumluluk bilinciyle bağdaşmadığı ve Defne'nin fark edişinin bu bilincin başlangıcı olduğu, faydalı kullanım için bir örnekle ilişkilendirilmişse **(3 puan)**.

Cevap kısmı boş bırakılırsa ya da yanlış açıklama yapılırsa puan verilmez.

Örnek doğru cevap (5.3): Mülk suresinin 23. ayetinde Allah'ın (cc) insanı yarattığı ve ona kulak, göz ve kalp gibi nimetler verdiği hatırlatılmaktadır. Bu nimetler insanın bilgi edinmesini sağlar. Şükür sadece "Elhamdülillah" demekle değil, nimeti veriliş amacına uygun kullanmakla olur. Her nimetin şükrü kendi cinsiyle yerine getirilir. Nimetler insana emanet edilmiştir ve insan bunları nasıl kullandığından sorumludur. Defne'nin gözünü, kulağını ve zihnini saatlerce faydasız şeylerle yorduğunu fark etmesi, bu sorumluluğun bilincine varmasıdır. Defne bu nimetleri faydalı kitaplar okumak, ilim öğrenmek ve doğru bilgiyi araştırmak için kullanarak onların şükrünü yerine getirebilir.

Yanlış cevap (5.3): Şükrün yalnızca sözle yapılan bir teşekkürden ibaret olduğunun söylenmesi, nimetlerin kullanımında insanın herhangi bir sorumluluğu olmadığının ifade edilmesi ya da kavramların birbiriyle ilişkilendirilmeden ayrı ayrı tanımlanması yanlış kabul edilir.

6. **Doğru cevap (6.1):** İki ölçütün her biri dört puandır (4+4).

- Ortak örüntünün değişim olduğu; gözlemlerdeki varlıkların (tohum, ahşap ev, insan, ağaçlar) hepsinin sonradan meydana geldiği ve değiştiği belirtilmişse **(4 puan)**.
- "Âlemdeki varlıklar değişmektedir; değişen her şey sonradan meydana gelmiştir (hâdistir)." şeklinde bir genelleme yapılmışsa **(4 puan)**.

Cevap kısmı boş bırakılırsa ya da yanlış açıklama yapılırsa puan verilmez.

Örnek doğru cevap (6.1): Gözlemlerdeki bütün varlıklar değişmektedir; tohum filizlenmiş, ev yıpranmış, insan büyümüş, ağaçlar yeniden yeşermiştir. Buradan âlemdeki her şeyin değiştiği ve değişen her şeyin sonradan var olduğu genellemesine ulaşılır.

Yanlış cevap (6.1): Gözlemlerin ortak örüntü belirlenmeden yalnızca tekrar edilmesi, varlıkların hiç değişmediğinin ya da değişimin sebepsiz ve kendiliğinden gerçekleştiğinin ileri sürülmesi yanlış kabul edilir.

Doğru cevap (6.2): Üç ölçütün her biri dört puandır (4+4+4).

- Genellemenin kozmolojik delille, özellikle hudus deliliyle ilişkilendirilmesi **(4 puan)**.
- Sonradan olan her şeyin kendisini var edecek bir yaratıcıya muhtaç olduğu; değişen âlemin de sonradan meydana geldiği için bir yaratıcıya muhtaç olduğu ve bu yaratıcının Allah (cc) olduğu sonucunun açıklanması **(4 puan)**.
- Ayetin, varlıkların bir yaratıcı olmadan var olamayacağına ve kendi kendilerini yaratamayacaklarına dikkat çektiğinin genellemeyle ilişkilendirilmesi **(4 puan)**.

Cevap kısmı boş bırakılırsa ya da yanlış açıklama yapılırsa puan verilmez.

Örnek doğru cevap (6.2): Bu genelleme, Allah'ın (cc) varlığının delillerinden kozmolojik delille, özellikle de hudus deliliyle ilişkilidir. Hudus deliline göre âlem değişmektedir; her değişen sonradan meydana gelmiştir ve sonradan olan her şey kendisini var edecek bir yaratıcıya muhtaçtır. Ece'nin gözlemlediği varlıklar gibi bütün âlem de var olmak için bir yaratıcıya muhtaçtır; bu yaratıcı Allah'tır (cc). Tur suresinin 35. ayeti de varlıkların bir yaratıcı olmadan meydana gelemeyeceğine ve kendi kendilerini yaratamayacaklarına dikkat çekerek aynı gerçeği vurgular.

Yanlış cevap (6.2): Delilin teleolojik ya da ontolojik delil olarak adlandırılması veya değişimin varlıkların kendiliğinden var olduğunu gösterdiğinin ileri sürülmesi yanlış kabul edilir.

Bu sınav, 2026-2027 eğitim öğretim yılı 1. dönem konu-soru dağılım tablosundaki 1. ortak yazılı **Senaryo 2** dağılımına göre, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli 10. sınıf öğretim programı esas alınarak hazırlanmıştır. Hazırlayan: Murat Altun. Bu sorular Claude tarafından hazırlanmıştır. Millî Eğitim Bakanlığının resmî yayını değildir; görseller Blender ile oluşturulmuştur.